

საქართველოს ეროვნული საბჭოს სახელწოდების შეცვლის საკითხის განხილვა ეროვნულ საბჭოში

ეროვნული საბჭო

სტენოგრაფიული ანგარიში

44 სხდომა

პარასკევი, ოქტომბრის 4, 1918 წ. ტფილისი. სასახლე

დებულება საქართველოს ეროვნული საბჭოს სახელწოდების
შეცვლისა

თავმჯდომარე. შემდეგი კანონი ეროვნულ საბჭოს სახელწოდების შეცვლისა. მომხსენებელია საბჭოს წევრი პავლე საყვარელიძე.

პავლე საყვარელიძე (ალიონელი) ბატონებო! ეს საკითხი სახელწოდებისა, მაინც და მაინც, დიდ პრინციპიალურ საკითხს არ შეადგენს, მაგრამ არა პრინციპიალურ საკითხებსაც, მე მგონია, ეროვნულმა საბჭომ დადებითი, სწორი და მიზანშეწონილი პასუხი უნდა გასცეს.

დიდი კითხვა არ არის ეს და არც გამოიწვევს დიდს დავიდარებას, მაგრამ უთუოდ, კომისიის აზრით, პარლამენტს უნდა დაერქვას რამე სახელი რომელსაც აქვს გასამართლება ისტორიული, თანამედროვე იურიდიული და პოლიტიკური.

საქმე იმაში გახლავთ, რომ საკონსტიტუციო კომისიაში მრავალი წინადადება იყო წამოყენებული. ერთი უმთავრესი წინადადება იყო წინადადება სოციალ-დემოკრატიის, სადაც ხსენებული

ფრაქცია თხოულობს, რომ საბჭოს, ეროვნულ საბჭოს დაერქვას **პარლამენტი**.

აი ასეთი წინადადება განიხილა საკონსტიტუციო კომისიამ, მერე განიხილა სხვა და სხვა წინადადებანი და დაადგა იმ გარდაწყვეტილებას, რომ ჩვენს საქართველოს ეროვნულ საბჭოს უნდა დაერქვას **რესპუბლიკის დარბაზი**.

უნდა მოგახსენოთ, რომ საზოგადოდ მთელ დედა მიწის ზურგზე დღეს, სადაც კი არის დემოკრატიული წესწყობილება და პარლამენტი, სადაც კი არის პარლამენტარული წესწყობილება, პარლამენტს უწოდებენ, როგორც იცით, დღეს წარმომადგენლობით საკანონმდებლო დაწესებულებებს. ასე, რომ დავარქვათ ჩვენს საბჭოს პარლამენტი, ეს იმას ნიშნავს, რომ არაფერი არ დავარქვათ. ეს იმას ნიშნავს დავარქვათ იგივე სახელი, რაც ყველა პარლამენტის სახელია, რაც არის სახელი წარმომადგენლობით საკანონმდებლო დაწესებულებისა. ყველგან, საკანონმდებლო წარმომადგენლობით დაწესებულებას, ჰქვია პარლამენტი, მაგრამ ყველას ამის გარდა აქვს საკუთარი სახელი. ვერ ნახავთ დედამიწის ზურგზე მაგალითს, რომ პარლამენტი იყოს და პარლამენტს საკუთარი სახელი არ ჰქონდეს.

დედამიწის ზურგზე არ არის ასეთი მდგომარეობა, ავიღოთ ინგლისი, საფრანგეთი, სხვა ქვეყნები, ყველგან პარლამენტს თავის სახელი ჰქვია, რეიხსტაგი, სეიმი, რიგსდაგი, ლორდთა პალატა, ქვედა პალატა, ზედა პალატა... ყველგან საკუთარი სახელი აქვს. ასეთი მაგალითი არის შვეიცარიის პარლამენტი, რომელსაც მარტო საბჭო კი არა ჰქვია არამედ ნაციონალური საბჭო. ნაციონალური საბჭო არის შვეიცარიის პარლამენტი. შვეიცარიის ნაციონალური საბჭოც რომ მივატოვოთ, - საფრანგეთის კონსტიტუციით, პარლამენტი იგივე დაწესებულებას ჰქვია, რომელიც პალატას გამოხატავს. ასე, რომ პარლამენტი ყველგან ჰქვია ყველა საპარლამენტო დაწესებულებას, არსად არ არის ქვეყანა, რომ პარლამენტს არ ერქვას საკუთარი სახელი. ამიტომ ჩვენ გამონაკლისი არ უნდა შევადგინოთ.

ჩვენ წინადადებას ვაძლევთ კრებას, რომ დავარქვათ საკუთარი სახელი. პარლამენტი თავის თავად, არის, მაგრამ საქართველოს პარლამენტს უნდა ჰქონდეს საკუთარი სახელი. პარლამენტს რომ პარლამენტი დავარქვათ, ეს არაფერს ნიშნავს. მესმის, რომ სიტყვა პარლამენტი რასმეს გამოხატავდეს, ჩვენ ვიცით პარლამენტი ნამდვილ დემოკრატიულ ქვეყნებში. ჩვენ ვიცით პარლამენტი არა დემოკრატიულ ქვეყნებში, ჩვენ ვიცით, მაგალითად რეიხსტაგი, რომელიც ნამდვილი პარლამენტი არ არის. რეიხსტაგი არის პარლამენტი, მაგრამ ნამდვილ პარლამენტარიზმის წესწყობილება არ არის. ამიტომ თვითონ პარლამენტი არ ამოსწურავს შინაარსს წეს-წყობილებისას, აქ კი შინაარსი არ არის და კიდევ მეტიც არის უპარლამენტარიზმით პარლამენტი. არის პარლამენტი, სადაც დემოკრატიული მნიშვნელობა მას არ ეძლევა. აი მაგალითად შვეციის პარლამენტი არ არის ნამდვილი პარლამენტი. შვეციის პარლამენტი საკანონმდებლო დაწესებულება არ არის. პარლამენტი კანონებს წარმოადგენს, მაგრამ ეს კანონები ხალხმა უნდა დაამტკიცოს რეფერენდუმით.

არის ნამდვილი დემოკრატიული ქვეყნები, სადაც პარლამენტს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს; არის პარლამენტი, სადაც სათათბირო მნიშვნელობა აქვს. არის იმისთანა ქვეყანა, სადაც პარლამენტი არის მარტო დამმზადებელი კანონებისა და ხალხი ამ კანონებს ამტკიცებს. არის ისეთი ქვეყნები, სადაც პარლამენტი ნამდვილ პარლამენტარულ წეს-წყობილებისათვის იბრძვის, აი, მაგალითად გერმანია, დღევანდელ ტელეგრამაში... გუშინ იყო ტელეგრამა, რომ გერმანიაში არის მოძრაობა, რომ ნამდვილი პარლამენტარული წეს-წყობილება შეიქნასო.

თუ შინაარსს გადავხედავთ ჩვენ, ჩვენს საბჭოსაც ვერ დავარქმევთ პარლამენტს. მაშასადამე, ეს მეორე მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ჩვენ საბჭოს ვერ დავარქმევთ პარლამენტს.

როგორც მოგეხსენებათ, ყველა ქვეყნებში პარლამენტს თავის საკუთარი სახელი აქვს, ამიტომ საქართველო არ უნდა იყოს გამო-

ნაკლისი. ჩვენ ამისათვის გვაქვს ისტორიული, პოლიტიკური და იურიდიული საბუთი.

ამ ნაირად ჩვენ უარვყოფთ იმ წინადადებას, რომელიც ლაპარაკობს, რომ საქართველოს ეროვნულ საბჭოს დავარქვათ პარლამენტი. საქართველოს პარლამენტი ეს თავის თავად იქნება. შეიძლება ეს პარლამენტი არ იყოს ისეთი, როგორც შვეიცარიაშია; შეიძლება, როგორც შვეიცარიაში, აქაც ხალხის რეფერენდუმი იყოს საჭირო, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ეს იქნება ჩვენი პარლამენტი და პარლამენტს უნდა ჰქონდეს საკუთარი სახელი, როგორც ყველა კუთხეებში, ყველა ქვეყნებში.

არის, როგორც იცით, მრავალი სახელი წამოყენებული, თუ რა დავარქვათ. მაგალითად, პირველი არის **პარლამენტი**, მეორე არის აზრი საზოგადო, ეს - „**საბჭო**“. მესამე არის „**პალატა**“, „**კრებული**“, **კრება**, „**სათათბირო**“ და **დარბაზი**“.

ჩვენ რა დავარქვათ? რომ დავარქვათ „**საქართველოს ეროვნული საბჭო**“ - ეს არ შეიძლება, ვინაიდან ჩვენი პარლამენტი არის გამომხატველი ჩვენი სახელმწიფოებრივი ტერიტორიისა. ამიტომ ეროვნული სახელი აქ არ შეესაბამება, და მიუღებელია ჩვენი პარლამენტისთვის, რადგან ჩვენი პარლამენტი არ არის მარტო ჩვენი ხალხისთვის, არამედ მთელი საქართველოს ხალხისათვისა - მიუხედავად სარწმუნოებისა, ეროვნებისა და სხვა. მაშასადამე ჩვენ უნდა ვსთქვათ, რომ ეროვნულ ელემენტს არ შეიცავს და ამიტომ არ უნდა დავარქვათ ისეთი სახელი, რომელიც არ იქნება შეხამებული დღევანდელ მდგომარეობასთან.

ჩვენი პარლამენტი, როგორც იცით, იქნება და არის წარმომადგენელი მთელი საქართველოს ხალხისა. ამიტომ ის წინადადება, რომ დავარქვათ პარლამენტს „**საქართველოს ეროვნული საბჭო**“ - უნდა უარყოფილ იქნეს.

„პარლამენტის“ წინააღმდეგ წელან მოგახსენეთ.

არის კიდევ შემდეგი განსაზღვრა: - როგორც წინეთ ემახდენ ისე დარჩეს - „**საქართველოს ეროვნული საბჭო**“-ო. ეს უნდა უარყოფოთ.

მეორენი ამბობენ დავარქვით პარლამენტს: „ნაციონალური საბჭო“, „სახალხო“, „საერო“ საბჭო. „სახელმწიფოს წარმომადგენელთა საბჭო“, „პალატა“, „საქართველოს პალატა“, „ხალხის წარმომადგენელთა პალატა“, „დეპუტატთა პალატა“, „საერო სახელმწიფო პალატა“, „სახალხო კრებული“, „საერო ყველა წარმომადგენელთა კრებული“, „რჩეულთა კრებული“, „წარმომადგენელთა კრებული“. მერე „სასახლე“, სასახლის მომხრეც არის. „ჩვენი საზოგადო საკანონმდებლო სასახლე, სათათბირო“. როგორც ოქმებიდან სჩანს არის წარმოდგენილი ამ რამდენიმე ხნის წინად გიორგი გვაზავას მიერ. „დარბაზი“. კომისიამ მიიღო „დარბაზი“ ერთხმად.

საინტერესო არის, ერთი რამ ბატონებო, რომ ხალხის უმრავლესობის ფრაქციამ უკვე გამოარკვია ეს საკითხი, ფრაქციებიც ამ საკითხში დღეს დღეობით უკვე გამორკვეულნი არიან და როგორც ვიცით უმრავლესობის ფრაქცია სრულიად ეწინააღმდეგება „დარბაზს“. წარმომადგენლები კომისიაში თითქმის ერთხმად, თითქმის კი არა, ყველანი მომხრენი იყვნენ „დარბაზისა“. დარბაზის შესახებ თითქმის სრული შეთანხმება და სოლიდარობა იყო. განსხვავება იყო, მხოლოდ სიტყვა სახელმწიფოს შესახებ. უმცირესობამ წარმოადგინა - „წარმომადგენელთა დარბაზი“ „საერო დარბაზი“, „სახელმწიფოს დარბაზი“. უმეტესობამ კი მიიღო „რესპუბლიკის დარბაზი“. მე ვიცი, შეიძლება ეს არ გავიდეს, მაგრამ მე მაინც შევეცდები დავიცვა „დარბაზი“, როგორც სახელწოდება ჩვენი პარლამენტისა.

ამ სახელწოდებებში ჩემი აზრით მისაღებია ყველაზე უფრო სამი: „პალატა“, „საბჭო“. „დარბაზი“. დარბაზი იგივე პალატაა. ქართული ისტორია, იურიისპრუდენცია ამტკიცებს, რომ დარბაზი არის იგივე პალატა. ასე რომ, შეგვიძლიან ჩვენ ისტორიის მიხედვით უწოდოთ „დარბაზი“. შეგვიძლიან აგრეთვე - „პალატა“. ოღონდ ჩვენ მიგვაჩნია დარბაზი უფრო საუკეთესო სახელწოდებათ.

ბატონებო! დარბაზს აქვს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჩვენს ცხოვრებაში. მე, უნდა მოგახსენოთ, რომ კომისიის წევრები მართლა თანახმანი არიან სრულიად უარჰყონ ტრადიცია, რომელიც მავნეა ხალხისათვის, მაგრამ ის ტრადიცია, რომელიც არ არის მავნე

ხალხისათვის, და პირიქით ხელს უწყობს განვითარებას და თვით შემეცნებას და გონებრივ წინსვლას - სრულებით არ უნდა იქნეს უარპყოფილი. ასეთი მაგალითია, მრავალი სიტყვა; ასეთია ნამდვილი ქართული სიტყვა, რომელსაც ვამლევთ იურიდიულ პოლიტიკურ შინაარსს. ასეთი სიტყვა არის დარბაზი. დარბაზი არის გამომხატველი ამ მცნებისა, რა მცნების გამომხატველიც არის პარლამენტი. როდესაც დაიბადა იგი ე. ი. მეფეებმა დაუძახეს რჩეულ ადამიანებს, რჩეულ კაცებს; მოწვეული იყო თათბირი, სახელმწიფო თათბირი. ასე იყო წარმოშობილი პარლამენტი. ვინც კი უბრალო კითხვა იცის, იგი დამეთანხმება, რომ პირველი მეფის მოწვეული დიდებულთა კრებას დაერქვა პარლამენტი, კანონმდებლობის კრება, რომელიც იყო საფრანგეთის მეფეების დროს. ეს გამოხატავს იგივე მცნებას, როგორსაც დარბაზი, დარბაზის შექმნაში უმთავრესად ხელმძღვანელობდნენ იმით, რომ მოწინავე ჩარეული პირნი მთელი სახელმწიფოს უდიდესი კაცები შეიკრიბებოდნენ განსაკუთრებულ ოთახებში, განსაკუთრებულ პალატებში, რომ ემსჯელნათ სახელმწიფო საქმეების შესახებ. აი დარბაზი სწორედ ეს არის. რა არის დარბაზი, როდესაც ვებასებოდით ჩვენს ისტორიკოსებს, პროფესორებს, მეცნიერებს, - ისინი პირდაპირ ლაპარაკობენ - დარბაზი არის უდიდესი პალატა მთელი სასახლესი, სადაც იკრიბებიან რჩეულნი ადამიანები და პირები მთელი სახელმწიფოს საქმის გადასაწყვეტად. გარდა ისტორიისა, ბატონებო, ისტორია ჩვენი უფლებისა, ლექსიკოგრაფია, ლაპარაკობს იმას, რომ დარბაზი არის საქართველოს სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში სახელმწიფოებრივობის გამომხატველი სახელი. პირდაპირ სწერია სახელმწიფოებრივობის გამოჩინების სახლი. ჩვენი ისტორია ამ სიტყვას არ უარყოფს. ისტორია ამ სიტყვის მომხრე არის. უნდა მოგახსენოთ, რომ ყველაზე უფრო კარგი სახელი პარლამენტისა არის ის, რომელიც საკუთრებათ რჩება ერისათვის, მაგალითად საბჭო რომ დავარქვათ, ყველა ერი თვის ენაზე გადასთარგმნის - რუსული „Советь“, ფრანგული - Conseil და სხვა, თუ დავარქვით დარბაზი ამას სხვა ენაზე ვერ დავინახავთ. დარბაზი მარტო საქართველოს პარლამენტი

იქნება. აი მაალითად რეიხსტაგი. სადაც გინდათ სთქვით - ყველამ იცის, რომ ის არის გერმანიაში. განსხვავება არის - არ ითარგმნება.

მეორე კიდეც, ბატონებო! განსაკუთრებულად ამ სახელის სასარგებლოდ ლაპარაკობს მისი შნო. შნო ამ სახელწოდებისა სულ სხვა არის. სულ სხვა არის **დარბაზი**. **დარბაზი**, რუსები რომ იტყვიან - „для благозвучия“, შნოიანი სიტყვაა, კარგი სიტყვაა და მე მგონია ამ მხრივ ყველაზე უფრო მისაღებია და მისახვედრი.

გარდა ამისა, არ უნდა დაივიწყოთ, რომ ჩვენ შეიძლება პარლამენტარული წესწყობილება არ გვექნება. თუ არ ვცდები, ჩვენმა მთავრობის თავმჯდომარემ, შესანიშნავმა პუბლიცისტმა, ცალკე ლექცია, რეფერატი წაიკითხა და იქ სრულიად უარყოფს ჩვენს მომავალ პარლამენტარულ წესწყობილებას. (ხმა: „სუსტი საბუთია“) მან გაარკვია მომავალი ჩვენი წესწყობილება და უარჰყო პარლამენტარიზმი. მე არ ვლაპარაკობ, რატომ უარჰყო პარლამენტარიზმი. თუ მოვესწარით თავისუფალ, ნამდვილ ნორმალურ განვითარებას აუცილებლად ჩვენი გეზი ნამდვილი დემოკრატიული იქნება, სადაც პარლამენტს კი არა აქვს სრული გადამწყვეტი ხმა, არამედ ხალხს. ასე რომ წინასწარ პარლამენტი რომ დავარქვათ - ეს იქნება ფიქსაცია, ერთგვარი ფიქსაცია, რომ ეს მართლა პარლამენტი უნდა იყოს. ჩვენ ამას დიდ მნიშვნელობას ვაძლევთ.

რატომ ებრძვიან დარბაზს. უნდა მოგახსენოთ უპირველეს ყოვლისა ებრძვიან იმიტომ, რომ ეს სიტყვა უცხო სიტყვააო, თითქოს პარლამენტი კი ჩვენი ენაა. მაგრამ დარბაზი არის ნამდვილი ქართული სიტყვა, მხოლოდ წარმოშობილი ოდესღაც სპარსულიდან. რამდენი სიტყვაა ასეთი სპარსულიდან შემოსული, რომელიც გადაქცეული არის ნამდვილ ქართულად?

დარბაზი, სადარბაზო, დარბაზობა წმინდა ქართული სიტყვებია. თუნდაც რომ ეს უცხო სიტყვები იყოს, განა გადასაგდება? ერთი რომ ეს არ არის უცხო სიტყვა. ეს წარმოშობილია უცხო სიტყვიდან, მაგრამ დღეს შესისხლხორცებული და შეთვისებული ჩვენ მიერ. დარბაზს ხმარობენ ყველგან დაწყებული შოთა რუსთაველიდან, სადაც ნათქვამია „დარბაზს შევიდნენ მოყმენი“ - ჩვენამ-

დის. რომ ვსთქვათ ეს სიტყვა უცხო სიტყვააო, ეს საბუთი არ ვარგა. თვით პარლამენტი უფრო უცხო სიტყვაა.

მეორე კიდეც, ზოგიერთნი ამბობენ, რომ დარბაზი ეს უბრალო ოთახს ნიშნავსო. დარბაზი დიდ ოთახს ნიშნავს. მაგალითად პალატა რას ნიშნავს? დეპუტატთა პალატა - Chambre de deputies...

შვეიცარიაში რომ გაივლი ყველგან ქუჩაში ნახავთ - chambre a louer - ოთახი ქირავდებაო. მაგრამ იმავე დროს დეპუტატთა კრებულს ჰქვიათ Chambre de deputies. იმიტომ, რომ ეს სიტყვა ნიშნავს ოთახს, დეპუტატთა პალატას ვერ უარ ვყოფთ - Chambre de deputies. Chambre ოთახს ნიშნავს. ეს დამამცირებელი სახელი არ არის. მართლა რომ ყოველთვის, ყველგან პალატის, პარლამენტის და ყოველივე საკანონმდებლო დაწესებულების სახელწოდება ნიშნავს ოთახს, პალატას. რა თქმა უნა, არის მეორე გამომსახველი, მაგალითად **კრებული, საბჭო**. შენობის გამომსახველი ის არ არის, მაგრამ თაიღებთ პალატას, პარლამენტს - ეს ნიშნავს აუცილებლად განსაკუთრებულ ადგილს, სადაც არის ბჭობა და მსჯელობა სახელმწიფო საქმეების შესახებ. ზოგიერთი ამბობს, ეს გავიგონე ფედერალისტების წარმომადგენლებისგან - დარბაზი რომ დავარქვათ ამას მონარქიზმის სუნი უდისო. ბატონებო, თუ მონარქიზმის სუნი უდის, მაგალითად დარბაზს, მე მგონი ასეთივე სუნი უდის პარლამენტს. მართალია, დარბაზი შექმნილია მაშინ, როდესაც მეფეები იყვნენ, მაგრამ პარლამენტიც შექმნილია მაშინ, როდესაც მეფეები იყვნენ ევროპაში, აუცილებლად ერთი მეორეს უდრის. მონარქიზმი აქ არაფერ შუაშია. ბატონებო პალატას დაარქმევთ თუ კრებულს, პალატას თუ საბჭოს, ჩვენ არ ჩაუდგამთ მონარქიულ სულს, ჩვენ ჩაუდგამთ დემოკრატიულ სულს. დარბაზი რომ მივიღოთ ეს არც დამამცირებელი და არც მავნე ტრადიციაა, არამედ შესანიშნავი, ნამდვილი სიტყვა დემოკრატიული წეს წყობილებისათვის.

დარბაზის მოწინააღმდეგენი ამბობენ, რომ ხალხმა არ იცის დარბაზი, რომ დარბაზი პოპულარული არ არის, მაგრამ უნდა ვსთქვა, რომ ხალხში პოპულარული არ არის არც პარლამენტი. თუ იტყვი, რომ დარბაზუ პოპულარული არ არის ხალხისთვის და

ამიტომ უნდა უარვეყოთ, მაშინ არც პარლამენტი არის პოპულარული და იგიც უარსაყოფი იქნება. მაგრამ მე ვიტყვი, რომ ჩვენმა ხალხმა იცის რა არის დარბაზი, მაგრამ არ იცის, რომ ეს იქნება საკანონმდებლო დაწესებულება, და ჩვენ უნდა გავაგებინოთ, რომ ჩვენს საკანონმდებლო დაწესებულებას, პარლამენტს, ჰქვიან მეორე სახელი, შინაური სახელი „დარბაზი“.

ზოგნი ამბობენ, რომ ჩვენ უნდა გამოვწახოთ ისეთი სახელი, რომელიც ინტერნაციონალურ მცნებას გამოხატავს, რომელიც ყველასთვის ცნობილი არისო. ამ გზით რომ იაროს დემოკრატია მაშინ ევროპაში პარლამენტის მთელი სახელწოდებანი გადასხვაგვარებული უნდა იყოს. მაშინ გერმანიაში რეიხსტაგი არ უნდა ყოფილიყო, რიკსტაგი - შვეციაში, სეიმი - დანიაში და სხვა და სხვა. ინტერნაციონალი იმით არ დამყარდება, რომ ჩვენს პარლამენტს ინტერნაციონალურ სახელს დავარქმევთ. პარლამენტისთვის თავად არის პარლამენტი. ჩვენთვის საინტერესოა ის, რომ ჩვენს პარლამენტში, ჩვენს დარბაზში გავატარებთ ნამდვილ დემოკრატიულ პოლიტიკას, ნამდვილ დემოკრატიულ წესწყობილებას დავამყარებთ. ეს იქნება ნამდვილი საბუთი, რომ ჩვენ ვდგევართ ინტერნაციონალურ ნიადაგზე. ინტერნაციონალური საქმე კეთდება. მაგრამ ამით ეცოდინებათ ყველას, რომ ჩვენ ინტერნაციონალური კოსმოპოლიტები კი არა ვართ, ჩვენ ვართ ქართველი ინტერნაციონალისტები, განსხვავება გვაქვს ეროვნული. მთელი ეხლანდელი ისტორია და ფილოსოფია იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენ ინტერნაციონალისტები უნდა ვიყვნეთ, მაგრამ ეროვნულ ნიადაგზე მდგარი. ჩვენ ევროპიელნი ვართ ეროვნულ ნიადაგზე, ქართველები ვართ, მაგრამ ევროპიულ შინაარსით უნდა ვაწარმოოთ ჩვენი წესწყობილება.

ბატონებო! მე მოგახსენებთ რეზიუმეს აი ამ ჩემ პატარა მოხსენებისას, ჩვენი პარლამენტი, წინანდელი ეროვნული საბჭოს არ ვარგა, არ გამოხატავს დღევანდელ მდგომარეობას, ეროვნული საბჭო არ ხატავს მთელი ხალხის წარმომადგენლობას. ეს უდავოა.

პარლამენტს ვერ დავარქმევთ, იმიტომ, რომ პარლამენტი თავის თავად არის სახელი ყველა ამ გვარ დაწესებულებისა. საჭიროა ქართულ პარლამენტს კიდევ ერთი საკუთარი სახელი ჰქვიათ.

მე როგორც კომისიის წევრი მომხრე ვიქნები იმის, რა სახელწოდებაც გინდათ დაარქვით, ოღონდ პარლამენტს ნუ დაარქმევთ. თუ პარლამენტს დაარქმევთ, ეს იქნება სიკოტრე პოლიტიკურ და იურიდიულ ტერმინოლოგიისა, რაც გინდა დაარქვით პარლამენტის გარდა. იყოს ეს პალატა, კრებული, სასახლე, დარბაზი, სათათბირო დარბაზი.

კომისია, რასაკვირველია, დარბაზის წინადადებას იძლევა.

გარდა ამისა ვიცით, პარლამენტში სხვა და სხვაობა არის. პარლამენტი ერთი და იგივე მცნების გამომხატველი არ არის: პარლამენტში ბევრნაირ შინაარს ვხედავთ. პარლამენტი არის დემოკრატიული, არის მონარქიული.

აი, ბატონებო, ერთი მოსაზრება, რომელიც მე ერთ ფრაქციის ცენტრალურ ორგანოში „შრომაში“ ამოვიკითხე. იქ იყო ლაპარაკი, რომ საბჭოს დავარქვათ „საქართველოს სახალხო საბჭო“.

მე მგონია, საბჭო მისაღებია. აი შვეიცარიის პარლამენტში ერთი განყოფილებაა, რომელსაც ჰქვიათ ნაციონალური საბჭო, შვეიცარია დემოკრატიულია ალბათ იმით არაფერს არ აგებს. მამასა-დამე ჩვენ უნდა დავარქვათ სახალხო საბჭო. მე მახსოვს ირაკლი წერეთელი, რომელიც გამოვიდა ერთ კრებაზე და გაილაშქრა ამის წინააღმდეგ, იმიტომ რომ ბევრი ეროვნული საბჭო გვაქვს, ყველამ საბჭოები შექმნეს - მუშათა დეპუტატთა საბჭო, სალდათთა საბჭო, გლეხთა საბჭო, პროფესიონალურ ორგანიზაციების საბჭო, სასურსათო საბჭო, ჩვენ ნამეტანი ბევრი საბჭოები გვაქვს, ისე რომ ხალხს ერევა, არ არის გამოკვეთილი ერთი სახელი, რომელიც თავის თავად დაჰფარავს და ნამდვილი მიკუთვნებული სახელი ექნება ამ ჩვენს დაწესებულებას. გარდა ამისა „შრომა“-ს იმავე ნომერში სწერია, დარბაზი არ ვარგა იმიტომ რომ არის მაგალითად - სადარბაზო ბარათი, დარბაზობა და ბევრი ამისთანა. ისინი ამასთან იმავე პროექტს იძლევიან, რომ იყოს **საბჭო**. მაგრამ მათ ავიწყდებათ, რომ

პირდაპირ Aprior-ულად შეიძლება ითქვას, რომ ამ სადამოუხე 15 საბჭოს ექნება სხდომა. იმაზე ლაპარაკი, რომ თეთრი დარბაზის 16 სხდომა არის - უფრო ძლიერი არგუმენტი იქნება სახელმწიფოებრივ დაწესებულებისკენ. საბჭოს უადგილო - ადგილზე ყველა ხმარობს. საბჭო კონკურენციას ვერ გაუწევს დარბაზს. საბჭო უფრო ზოგადი სახელია და დარბაზი კი გამოხატავს ჩვენს ისტორიას, დარბაზი უფრო სახელმწიფოებრივ აზრს გამოხატავს, სახელმწიფოებრივ გამოჩინებას.

ამორჩიეთ სახელი, დიდი პალატა, თუ გნებავთ უწოდეთ საქართველოს დარბაზი, ან და რესპუბლიკის დარბაზი ან პალატა - ერთი და იგივე არის. დარბაზი იგივე პალატა არის. მაგრამ დარბაზი იგივე პალატაა. ევროპაში მიღებულია პალატა. ქართულ ისტორიაში ძველად მიღებული და ცნობილი არის ეს სიტყვა. მაგრამ განსხვავება არის. დარბაზი იგივე პალატა არის. მაგრამ დარბაზი ყველაზე უდიდესი პალატაა. რომ დავარქვათ პალატა შეიძლება წარმოიდგინოთ პატარა პალატა, პატარა დარბაზი. დარბაზი მეცნიერულად გულისხმობს, მიგითითებთ ჯავახიშვილის მეცნიერულ შრომაზე, ნიშნავს გამოჩენილ პალატას; დარბაზი, რომელიც არის სასახლეში, უდიდესი პალატაა.

აი ასეთი საბუთი აქვს დარბაზს და, მე მგონია, დარბაზი მისაღები არის და საუკეთესო სახელწოდებას გამოხატავს ჩვენი პარლამენტისას. პარლამენტი თავის თავად, მაგრამ რესპუბლიკის დარბაზი უფრო შესაფერებელია.

ბატონებო, კიდევ გავიმეორებ, ჩვენი წინადადებაა, რაც გინდა წინადადება მიიღეთ, მხოლოდ რომ დავარქვათ საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტი, მე მგონია ნამეტანი შეკვეცილი იქნება სახელი და კაი შთაბეჭდილებას ვერ მოახდენს იმ ხალხზე, რომელსაც ესმის რაშია საქმე და საერთაშორისო ურთიერთობა. ჩვენ საკუთარი სახელი გვინდა. რესპუბლიკის დარბაზი - ეს არის კომისიის წინადადება. მე მგონია, თუ ამას მივიღებთ, ჩვენ ნამდვილ სწორე გზას და სწორ პოლიტიკას მივიღებთ.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის საბჭოს წევრს - ლომთათიძეს.

ალ. ლომთათიძე (ს. დ.) ბატონებო, მე მგონია, რომ ამოდენა ლაპარაკი სულ მეტი იყო.

ძალიან ეცადა მომხსენებელი დაემტკიცებინა, რომ სახელი პარლამენტი არ ვარგა, რომ ყველას სჯობია დარბაზი. მაგრამ რაც უფრო მეტი ეცადა ეს დაემტკიცებინა, ჩემზე, პირდაპირ ისეთი შთაბეჭდილება მოახდინა, რომ სწორედ ეს სიტყვა „დარბაზი“ არ უნდა მივიღოთ. რატომ, ბატონებო, რისთვის, იმისთვის, რომ სახელმწიფოებრივობა გამოისახება? არ ვიცი, იქნება იმ კომისიის წევრისათვის, რომელმაც შეიმუშავა ეს კანონპროექტი - გასაგებია, მაგრამ, სანაძლეოს დავდებ თქვენს წინაშე, რომ 100 კაცში 2 კაცმა თუ იცის ეს სიტყვა ისე, როგორც პ. საყვარელიძეს ესმის. პრინციპიალური მოსაზრება აქ მისატანი არ არის. აქ პრინციპიალური დავა არ არის. მამასადამე, ყოფილა ერთად ერთი მოსაზრება, ერთად ერთი ნიადაგი, ეს არის პრაქტიკული ნიადაგი. ამ პრაქტიკულ ნიადაგზე უნდა დავდგეთ.

მე მგონია, თუ ჩვენი საბჭო ამ შემთხვევაში პრაქტიკულ ნიადაგზე დადგა, უნდა მივიღოთ ის, რაც ხალხისათვის ადვილი გასაგებია. უნდა უარვყოთ ის, რაც ხალხისათვის ადვილი შესათვისებელი არ არის. უნდა გამოვწახოთ ისეთი რამ შემეცნება, რომელიც ხალხს ასე თუ ისე, გაცნობილი აქვს, და რომელსაც, ასე თუ ისე უფრო ადვილად შეითვისებს.

პატ. საყვარელიძე ბრძანებს: ეს მართალია, ქართული სიტყვა არ არის, მაგრამ გაქართველებულიაო! ამ სიტყვის იმ მოსაზრებით დაცვა, რომ ქართველ ხალხისთვის ის უფრო შესაფერისი იქნება, ეს მე მგონია უნდა უარყოფილი იქნეს. შემდეგ არ არსებობს არც ერთი ხალხი, არც ერთი სახელმწიფო, რომელიც თავის საკუთარ ეროვნულ შემეცნებით, ეროვნულ სახელს არ უწოდებდეს თავის საკანონმდებლო დაწესებულებას და პარლამენტი, დასძენს ის - არ არის საკუთარი სახელი, ის არის ზოგადი შემეცნება და პარლამენტი

შეიძლება დაერქვას ისეთ დაწესებულებას, სადაც არ არის წმინდა პარლამენტარიზმი დაცული.

მე მგონია, ის მოსაზრება, რომ სხვა სახელმწიფოს არა აქვს ისეთი რამე, რომ მართო პარლამენტს უწოდებდეს - ჩვენთვის სავალდებულო არ არის. (ეროვნულ დემოკრატების მხრივ: სასურველია!) და, რასაკვირველია, მაგ არგუმენტის აქ მოყვანა არ ღირს, და სულ ზედმეტია.

დამეთანხმებით, რომ ფართო მასსა, ხალხი გაცილებით უფრო მეტად იცნობს ასე თუ ისე სიტყვა პარლამენტს, ვიდრე სიტყვა დარბაზს. დარბაზს თუ იცნობს, უნდა მოგახსენოთ, ისეთი წარმოდგენა აქვს, რომ დარბაზი დიდი თავლაა, სადაც ცხენებს შეერეკებიან (სიცილი).

უკაცრავად, ყოველ შემთხვევაში, ხალხში იმის ჩანერგვა, რაც თქვენ გსურთ, ბ. მომხსენებელი, გაცილებით უფრო ძნელი იქნება, ვიდრე იმ სიტყვისა და სახელწოდების დაკანონება, როგორც მოგახსენათ კომისიაში ჩვენი ფრაქციის წარმომადგენელმა. ამგვარათ, დიდი ხანია მის შემდეგ, რაც ცოტად თუ ბევრად, საშუალება მოგვეცა პრესაში თუ კრებებზე, თუ აგიტაციით, სიტყვით, თუ წერილობით აგვეხსნა ხალხისთვის სიტყვა პარლამენტი, მისი დადებითი მხარე. ეს უკვე გატარებულია ფართო მასსაში. ჩვენ ქართველმა ხალხმა არა ერთი და ორი მსხვერპლი გაიღო, რომ სხვათა შორის პარლამენტი მოეპოვებინა. ასეთი შემეცნება აქვს, მან უკვე იცის რა არის პარლამენტი. თქვენ კი გსურთ, უსათუოდ დასწიოთ პარლამენტის პრესტიჟი და დაარქვათ დარბაზი. თუ დაარქვით „დარბაზი“ დეე, ხალხმა გაიგოს, რომ ეს არ არის თავლა და არის დიდი ოთახი. განა აქედან გამოდის, რომ იმ მიზანს მიაღწევთ, რომელიც თქვენ გსურთ? მე მგონია, არა.

რა სახელიც გსურთ დაარქვით, ოღონდ პარლამენტს ნუ დაარქმევთ - ბრძანებს მომხსენებელი. საბჭო, კრებული, პალატა და სხვა; და არც ერთი მოსაზრება იმის დამამტკიცებელი, რომ ხალხის თვალში უფრო აიწევს ჩვენი დროებით, საკანონმდებლო დაწესებულება.

ვთქვით, პარლამენტს სახელი გამოუცვალეთ და დავარქვით დარბაზი - არც ერთი მოსაზრება, არც ერთი საბუთი იმის დამამტკიცებელი, რომ ხალხი უფრო გაიგებს ამ სახელს, ვიდრე იმ სახელს, რომელიც ჩვენ შემოგვაქს - არ იყო მოყვანილი.

სახელმწიფოებრივი მოსაზრებაო, და ეს მოსაზრება თურმე იმაშია, რომ მეფობის დროს, ერთგვარი პარლამენტის გამომხატველი დაწესებულება ყოფილა და ამას ერქვა „დარბაზიო“, ძალიან კარგი, იყოს ესე. მაგრამ გეკითხებით თქვენ, როდესაც თქვენ ასე უყურებთ საკითხს, როგორ გგონიათ, ხალხს რომ განუმარტოდ ესე იყო, - იმიტომ უფრო შეუყვარდება ჩვენ საკანონმდებლო დაწესებულება, თუ უფრო მეტ იჭვებს დაბადებს? ისედაც დიდი სარბიელი აქვს სხვათა შორის, სხვა და სხვა პროვოკაციას ჩვენ ხალხში, ჩვენ და საუბედუროდ, და არ ვიცი, თუ ეს ერთად ერთი საბუთი არის, რომელითაც გინდათ დაასაბუთოდ, - სულ პირუკუმა მიზანს მიაღწევთ და არა იმ მიზანს, რომლისთანაც მიისწრაფებით.

რაც შეეხება იმას, რომ ზოგადი ხასიათი აქვს სახელ „პარლამენტს“ - მე მგონია, მარტო პარლამენტის დარქმევაზე არ იყო ლაპარაკი, აქ იყო ლაპარაკი: „საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტი“ და სხვა. და, გარწმუნებთ, ბ. პავლე; და სხვებსაც, ვინც ასე აზროვნებს, რომ არც ერთ ქვეყანაში არ იქნება ისეთი საკანონმდებლო დაწესებულება, რომელსაც „საქართველოს პარლამენტი“ ერქმევა, არც ინგლისში, არც შვეიცარიაში. „საქართველოს პარლამენტი“ არ იქნება დედა-მიწის ზურგზე. ეს იქნება საკუთარი სახელი საქართველოს საკანონმდებლო დაწესებულებისა. მამასადაძამე, თუ მამინ ზოგადი სახელი იყო, - ეხლა იქნება საკუთარი, შინაური მნიშვნელობისა.

ამიტომ, მე მგონია, რომ აქ ბევრი ლაპარაკი სულ მეტი არის და ის წინადადება, რომელიც აქ იყო ჩვენ ფრაქციის მიერ შემოტანილი, ეს წინადადება არ არის დარღვეული და ჩვენი გადაწყვეტილება, რომლის ინიციატორი ჩვენი ფრაქცია იყო, ეროვნულ საბჭოს წინაშე, - ძალაში რჩება და მე წინადადება შემომამქვს, რომ

კომისიის მიერ მიღებული სახელწოდება უარყოფილი იყოს და ეროვნულ საბჭოს დაერქვას **საქართველოს პარლამენტი**.

მე აქ არ ვილაპარაკებ დანარჩენ სახელებზე, იმიტომ რომ არ ვიცი, ჯერ დამცველები არ გამოსულან და თუ მომხრენი ილაპარაკებენ, მე ჩემს მოსაზრებას მაშინ გამოვსთქვამ და აგრეთვე ინფორმაციას მივსცემ.

თავმჯდომარე ეროვნული საბჭოს წევრი ჩერქეზიშვილი ივანე.

ივ. ჩერქეზიშვილი (ს. რ.) ბატონებო! ჩვენ ვერ დავეთანხმებით იმ წინადადებას, რომელიც აქ შემოტანილი არის სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის სახელით.

უნდა მოგახსენოთ, რომ მართლაც სიტყვა „პარლამენტი“ ზოგადი მცნებაა და ჩვენი აზრით, არ შეიძლება ასეთი სახელი დავარქვათ საკანონმდებლო დაწესებულებას. მე იმერეთში გამიგონია მაგალითად, რომ ბავშვს არქმევენ ხოლმე „პარავოზი“, „კონდუქტორი“, „სემაფორი“ და სხვა ასეთ უცნაურ სახელებს. დედა გაიგონებს ხოლმე რაიმე ლამაზ სიტყვას და რომ არ იცის მისი ნამდვილი შინაარსი, მაგრამ სიტყვა მოსწონს, აიღებს და ბავშვს დაარქმევს. ჩვენ არ შეგვიძლიან ამ გზას დავადგეთ და ამისთანა მაგალითებს მივბადოთ.

ჩვენ გვეუბნებიან: ხალხისთვის უფრო გასაგებია სიტყვა პარლამენტიო. საქმე იმაშია, ბატონებო, რომ თქვენ უნდა მოძებნოთ ისეთი სიტყვა, რომელსაც ხალხი მიჩვეული არის. ამიტომ ჩვენ ისეთ წინადადებას არ გაძლევთ, რომ მიიღოთ ის, რომ მიიღოთ ის, რაც დღეს აქ იყო დასახელებული; მხოლოდ ვიმეორებთ, რომ სიტყვა პარლამენტი, როგორც საქართველოს საკანონმდებლო დაწესებულების სახელი, არ შეიძლება რომ იყოს მიღებული.

ჩვენ სხვა წინადადება უნდა შემოვიტანოთ. ჩვენ გვგონია, რომ ძირითადი შეცვლა ამ დაწესებულებისა, არის უფლება მომავალ დამფუძნებელ კრებისა. დამფუძნებელმა კრებამ უნდა გადასწყვიტოს, რა სახელი უნდა მიეცეს იმ ნამდვილ საკანონმდებლო დაწესებულებას და რასაკვირველია, მიღებულ იქმნეს სახელი, რომელიც

შემდეგში იქნება დადასტურებული ამ დამფუძნებელი კრების მიერ. მანამდის კი, რაიმე ძირითადი ცვლილების შეტანა, ჩვენის ფიქრით, არც საჭირო და არც კიდევ სასარგებლო არის.

უნდა მოგახსენოთ, რომ ამ ერთი წლის განმავლობაში, ხალხის აზროვნებაში ჩვენ შევიტანეთ ძალიან ბევრი ცვლილებები. მეტადრე ამ უმაღლეს დაწესებულებაში. ჯერ იყო ამიერკავკასიის კომისარიატი, შემდეგ იყო ამიერკავკასიის სეიმი, შემდეგ იყო ეროვნული საბჭო. ეხლა ჩვენ გვინდა პარლამენტი. და თუ, ამ მხრივ, ხალხი ვერ დაინახავს სახელწოდებას, რომელსაც ის შეჩვეული არის ჯერ ერთი, რომ მნიშვნელობა ეცვლება ასეთს დაწესებულებას და მეორეც, თვით ხალხის მცნებაში არეულობას შეიტანს.

ამიტომ ჩვენ გვგონია, რომ ფორმალურად და პრაქტიკულადაც უმჯობესი იქნება, რომ ამ სახელწოდებაში ძირითადი ცვლილება არ შევიტანოთ და ისევ არსებული სახელწოდება იყოს დარჩენილი.

ის ცვლილება, რომელიც ჩვენ შეგვიძლიან შევიტანოთ, უნდა იყოს გამოწვეული იმით თუ რა ცვლილება მოხდა ეროვნულ საბჭოში: ჩვენ შემოგვიერთდნენ უმცირესობის წარმომადგენლები. მასხადაძემ, ის აღარ არის ეროვნული საბჭო, ის არის სხვა რაღაც საბჭო. ის არის მთელი ხალხის წარმომადგენელთა საბჭო. ჩვენ შეგვიძლიან, რომ ხალხის მცნებაში არევ დარევა არ შევიტანოთ, დავარქვათ საქართველოს სახალხო საბჭო, ამიტომ ჩვენ ამ წინადადებით შემოვდივართ და უარყოფთ იმ წინადადებას, რომელიც აქ იყო შემოტანილი სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის მიერ.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის საბჭოს წევრ მიქელაძეს.

შალვა მიქელაძე (ს. ფ.). ჩვენი ფრაქციის უმრავლესობა იმ აზრის არის, რომ არც სიტყვა პარლამენტი და არც სიტყვა დარბაზი არ არის ის სიტყვა, რომელიც ჩვენი ხალხის შემეცნებაში სავსებით გამოხატავს იმას, რაც, ამ ჟამათ, ჩვენ საკანონმდებლო დაწესებულებას ჰქვია. ჩვენ ხალხში უკვე სიტყვა საბჭოს საკმაოდ აქვს მოპოვებული მოქალაქეობრივი უფლება, ოთხი თვეა, რაც საქართველოს ეროვნული საბჭო არსებობს. ყველამ უკვე იცის, რომ ეს არის საკა-

ნონმდებლო დაწესებულება საქართველოსი. აგრეთვე წინათაც იყო ისეთი დაწესებულება, რომელსაც საბჭო ეწოდებოდა, მაგალითად, ქალაქის საბჭო ყველასთვის ცნობილი არის, როგორც მომაწესრიგებელი მოქალაქეობრივი ცხოვრებისა. ამიტომ ჩვენი ფრაქციის უმრავლესობა იმ აზრისა არის, რომ სჯობს დარჩეს ძველი სახელი. ხოლოდ ზედ დასართობი გამოიცვალოს, ვინაიდან ჩვენი საბჭო ეროვნული აღარ არის, ვინაიდან შემოდიან უმცირესობის წარმომადგენელი და მათ ეძლევათ უფლება და მის ნაცვლად დაერქვას „საქართველოს რესპუბლიკის საბჭო“. მაგრამ საერთოთ, ჩვენი ფრაქცია სთვლის, რომ ეს არ არის დიდი პრინციპიალური საკითხი, და სრულ თავისუფლებას აძლევს თავის წევრებს მისცენ ხმა იმ სახელწოდებას, რომელიც მოსწონთ.

თავმჯდომარე - ვის ნებავს სიტყვა? (გაბაშვილს) გნებავთ თქვენ? (გაბაშვილი დიახ!) ინებეთ.

რ. გაბაშვილი (დამოუკიდ. ერ. დ.) ბატონებო, მე არ გამოვდივარ აქ ფრაქციის სახელით, არამედ კერძოდ, პირადად.

პავლე საყვარელიძემ, ჩემის აზრით, სრულიად დაასაბუთა იმ სახელწოდების აზრიანობა, რომელიც აქ იყო მოყვანილი. სიტყვა დარბაზი არა ეროვნული არის და ყოველ მხრივ შეეფერება თავის შინაარსს. მაგრამ სრულიად უცნაურია სოციალ-დემოკრატიის ფრაქციის მოთხოვნილება, რომ დაერქვას პარლამენტი მარტო იმიტომ, რომ იგი არის გამოსული უმრავლესობის პარტიისაგან. სხვა არავითარი საბუთი არ არის იმიტომ რომ პარლამენტი მთელ ქვეყნიერებაზე არსებობს და არის საერთო სახელწოდება; იმიტომ ამ საერთო სახელწოდების მიღება იმას ნიშნავს, რომ არავითარი ჩვენი პარლამენტი არ იქნება.

თქმა იმისა, რომ სიტყვა დარბაზი არის თავლა, სადაც ცხენები შედიან, ეს რასაკვირველია, უცნაური საბუთი არის. ეს მხოლოდ იმას ამტკიცებს, რომ რაც ნამდვილად ხალხისათვის ცნობილი არის, ის ს. დ. ლიდერებისთვის ცნობილი არ არის, ამიტომ ას კაცში ერთი არ არის, რომელმაც არ იცოდეს რა არის დარბაზი. მთელი ხალხი რომ ჩამოიაროთ... (ლომთათიძე: ქართლში ბატონო, იციან

დარბაზი?). ყველამ კარგად იცის, რომ დარბაზში ცხენებს არ შერეკავენ. პარლამენტის წევრმა თუ ეს არ იცის, ის იმას ნიშნავს, რომ პარლამენტის წევრმა არ იცის, რაც ხდება საქართველოში, როდესაც ის ამბობს, რომ უნდ მივიღოთ სიტყვა „პარლამენტი“, რადგანაც ეს პოპულიარული არისო. მე სწორედ გეტყვით, როგორი პოპულიარული ისე კი არ არის, რასაც მე და თქვენ ბატონო ალექსანდრე, გავიგებთ, პოპულიარული ის არის რაც ამ პოპულში, ამ ხალხში არის განვითარებული (სოც. დემ. პოპულში! სიცილი) და სიტყვა პარლამენტი არაფერს გააგებინებს. ეს სახელი არ არის.

არც ის გახლავთ საბუთი, ვითომ საყვარელიძემ მოიყვანა, რომ მეფობის დროს იყო შემოღებული დარბაზიო, ხალხმა რომ გაიგოს დიდ უსიამოვნებას გამოიწვევსო. ბატონ საყვარელიძემ ჩვენ გასაგებად სთქვა, რომ პარლამენტი და დარბაზი შემოღებული არის მეფობის დროს და თუ ჩვენ ხალხს აუხსნით, რომ მეფობის დროს იყო შემოღებული „დარბაზი“, ჩვენ ისიც არ უნდა დავმალოთ და უნდა აუხსნათ, რომ ზოგიერთი პარლამენტი არის შემოღებული მეფობის დროს და ორივე სახელი ერთნაირად ოდიოზური უნდა იყოს ჩვენი ხალხისთვის. მაგრამ მე სრულებით ვერ გამიგია ის მოსაზრება, რომელიც აქ მოიყვანეს იმათ, რომელნიც ამბობდნენ, რომ უნდა იყოს ისევე ის საბჭო. აქ უკვე ჩამოსახელეს რამდენიმე საბჭოები, რომელნიც რევოლუციონური საბჭოები არიან. ეს ისეთი სასიამოვნო სახელია - მაგალითად, მუშ. საბჭო, სალდათთა საბჭო. მაგრამ მე ვიცი, რომ რევოლუციონერებს არ მოეწონებათ, რო არის მაგალითად საქართველოს საკათალიკოსო საბჭო, მიტროპოლიტთა საბჭო. იმისი მაინც როგორ არ გეშინიათ, თქვენი საბჭოს თანაბარი ისეთი საშინელი ეპისკოპოსების და ღვდღების საბჭო იქნება. ერთად ერთი სახელი, რომელიც თუ გნებავთ, სიდარბაისლობას შეეფერება სიტყვა დარბაზი იქნება. შეიძლება ეს სიტყვა, დარბაზი ეხლა მხოლოდ იმიტომ არ შეეფერება დღეს სახელათ ამ საკანონმდებლო დაწესებულებას, რომ ჩვენ საქართველოს დარბაზში წინედ მომქმედ მოლაპარაკე პირთ სახელად ერქვათ დარბაისლები.

იქნება ამ მხრივ არ შეეფერება და ამ შემთხვევაში დაარქვით პარლამენტი...

თავმჯდომარე. (გაბაშვილს) გთხოვთ კათედრიდან რომ ლაპარაკობთ უფრო ფრთხილად დაიჭიროთ თავი.

ეროვნული საბჭოს წევრი ექვთიმე თაყაიშვილი.

ექ. თაყაიშვილი. (ერ. დემ.) ბატონებო, არ ვიცი, თუ რომელი სხვა ხალხი არის დედა-მიწის ზურგზე, რომელსაც ისე უყვარდეს უცხო სიტყვები, როგორც ქართველობას. ეს ძველადაც იყო. ბევრი შემეცნებანი და სიტყვები, რომელნიც ყოფილა ქართულ ენაში, მაინც საჭიროდ დაუნახავთ უცხო ერებიდან, მეზობლებიდან და სახელმწიფოდან ესესხათ. ეს სენი მოგახსენებთ, ისტორიულია და ეხლაც განსაკუთრებით მეტად გვემჩნევა.

ამ ასის წლის განმავლობაში, ერთი საუკუნის განმავლობაში, ისე შეიცვალა ჩვენი ლექსიკონი, როგორც მგონია, 10 საუკუნეში არ შეცვლილა.

მართალია ცვლილებები იმდენად თვალსაჩინო იყო წინეთაც, რომ ერთი მემატინე ამბობს - წინად ქართველი ერი ქართულ ენაზე ლაპარაკობდა, მაგრამ, როდესაც სხვა და სხვა ენა შემოვიდა, მაშინ ქართული ენა გახდა მორთულიო, ე. ი. სხვა და სხვა ენებით შეხამებული. რომ ის ისტორიკოსი ყოფილიყო, ეს უაღრესად უნდა გაეშორებინა.

ძველად, როდესაც ბიზანტიის და არაბეთის კულტურას ჯეროვანი გავლენა ჰქონდა ჩვენზედ უმეტესი ნაწილი ტერმინების ბიზანტიური და არაბული იყო. მხოლოდ შემდეგ, როდესაც სპარსეთის გავლენა განვიცადეთ და ზოგიერთი მეფენი აღიზარდნენ სპარსეთში, ნამეტნავად როსტომ მეფის დროს, სრულად ყველა მოხელეთა და დაწესებულებათა სახელი ქართული, ანუ ბიზანტიიდან შემოსული, ან ძველი არაბეთიდან მიღებული შესცვალეს სპარსულ სახელებზე. იმოდენად შეიცვალა, რომ თუ უკანასკნელ დროს არ აღმოჩენილიყო „ხელმწიფის კარის გარიგება“ ჩვენ ყველა ძველ ტერმინებს და მოხელეთა სახელებს სრულად ვერც ადვადგენდით. (ხმა: ხმამაღლა). უფრო ხმა მაღლა მე არ შემიძლიან, აი სწო-

რედ, როსტომ მეფის დროს შემოვიდა ხმარებაში ყულარადასი, ყორჩიბაში, მემანდარი და სხვა მოხელეთა სახელები, რომელიც დღეს ხმარებაში აღარ არის.

ბოლო დროს, რასაკვირველია, როცა განვიცადეთ ევროპის კულტურის გავლენა, რომელიც რუსეთიდან შემოვიდა ჩვენში უმეტესი ნაწილი მოხელეთა და დაწესებულებათა სახელებისა ჩვენ მივიღეთ ევროპიული და რუსული, მაგრამ, როდესაც ჩვენ აღვადგინეთ ჩვენი სახელმწიფო, გვინდა ეს სახელმწიფო განვამტკიცოთ, თუ კი მოგვეპოვება ქართულ ენაში ისეთი შემეცნებანი, რომელიც ასე თუ ისე კარგათ გამოხატავენ ჩვენს აზრს ქართულად, მაშინ უთუოდ თავი უნდა დავანებოთ სიტყვების სესხობას, როგორც აღმოსავლეთიდან ისე დასავლეთიდან. უნდა ავიღოთ ისეთი სახელი, რომელიც ნამდვილი ქართული სახელია და გამოხატავს იმ აზრს, რომელიც შეეფერება სახელმწიფოში ყველაზე უმაღლეს დაწესებულებას. მართალი ბრძანა მომხსენებელმა, რომ დარბაზი გაქართველებული სიტყვაა ძველ მწერლობაში ხმარებული და ახალშიც დარჩენილი. მაგრამ რას ნიშნავს დარბაზი, როგორც მომხსენებელმა განმარტა, დარბაზი ნიშნავს დიდ ოთახს, როგორც არის ამ შემთხვევაში გლეხთა დარბაზი. სწორედ გლეხი კაცი ამ დარბაზში იღებს თავის სტუმრებს რომ ემასპინძლოს (ივანიცკი - და არა ცხენებს). გლეხთა დარბაზს განსაკუთრებული სტილიც აქვს, რომელიც ეხლა გამოდის ხმარებიდან და თანდათან უქმდება. ისე რომ ძველი დარბაზი ნაკლებად არის შერჩენილი. დიდ ოთახს, ანუ ზალას მეფის სასახლეში სეფე-დარბაზი ერქვა, ისე როგორც დიდ ოთახს ციხეში ციხე-დარბაზს უწოდებდენ. დიახ მეფის სასახლეს, მთავრობის სასახლეს, რომელიც დიდ ვეება მისაღებ ოთახს, უვრცელეს ოთახს შეიცავდა ერქვა სეფე-დარბაზი. (ხმა: ნოეს კიდობანი). რუსთველსაც აქვს: სეფესა შენსა დარბაზსა. სიტყვა დარბაზი, როგორც ნათქვამი იყო ქართული არ არის - სპარსულია. სპარსეთიდანაა შემოტანილი, მაგრამ ხმარებული ჩვენს მწერლობაში ძველის დროიდან. მაშასადამე თუ მივიღეთ დარბაზი, ან სეფე-დარბაზი, უნდა ვიცოდეთ, რომ ეს ნამდვილი ქართული სიტყვა არ

არის და ამიტომ ჩვენ არ გვაკმაყოფილებს. ხალხში რა თქმა უნდა არც დასავლეთ საქართველოში, არც აღმოსავლეთში ეს სიტყვა ცხენის დასაბმელ თავლას არ ნიშნავს, არამედ თვალსაჩინო სტუმრის მისაღებ საუკეთესო ოთახს, სასახლეში თუ სხვა სახლში, ეს ყველამ იცის.

ეხლა ავიღოთ პალატა, ან ავიღოთ სიტყვა პარლამენტი. სწორედ ეს სიტყვები იმავეს ნიშნავენ, რასაც დარბაზი. ეს არის შემეცნება არა თვით ბჭობისა, არა აზრთა გაცვლა გამოცვლისა, სახელმწიფო საქმეებზე ბაასისა, არამედ არის შემეცნება ადგილისა, დიდი სახლისა, სადგომისა, როგორც სიტყვა დარბაზი, ისე პალატა ორივე ერთი და იგივეა, მხოლოდ ერთი იქნება აღმოსავლეთიდან ნასესხები სიტყვა და მეორე დასავლეთიდან. რასაკვირველია, ეხლა რადგან ყველაფერი დასავლეთიდან გადმოგვაქვს, ამისთვის უპირატესობას ანიჭებთ ევროპიულ სიტყვებს. შეიძლება იყოს ვთქვათ ან პალატა ან და პარლამენტი მიღებული, მაგრამ ესეც უნდა ვიცოდეთ, რომ იქ ეს სახელები ისტორიულად გამომუშავდა და ჩვენს ისტორიასთან და სახელმწიფო წყობილებასთან არავითარი დამოკიდებულება არა აქვს. არც ერთი და არც მეორე სახელი ისე არ შეეფერება ნამდვილ ქართულ აზრს საკანონმდებლო დაწესებულებისას, როგორც სიტყვა საბჭო. სიტყვა საბჭო, წარმოშობილი სიტყვიდან ბჭობა - სწორედ ნამდვილი ქართული სიტყვაა და ყოველთვის, როდესაც რამე საქმე საქმეზე უნდოდათ მოლაპარაკება ან და რამეს გადაწყვეტა, მაშინ მოიკრებდნენ წარმომადგენლებს სხვა და სხვა წოდებისას და ბჭობდნენ. ხშირად შეხვდებით ძველ მწერლობაში სიტყვებს: „დავსხედით და მოვიხსენით ბჭენი“. ბჭენი რასაკვირველია თვით მსაჯულებსაც ნიშნავდა. მაგრამ იმავე დროს ნიშნავდა იმ გამოცდილს და შეგნებულ ხალხსაც, რომელიც სახელმწიფო საკანონმდებლო საქმისათვის იყო მოწვეული და მათი აზრი უნდოდათ გაეგოთ. ამიტომ იმ დაწესებულებას, რომელშიაც ხალხის წარმომადგენელნი ბჭობენ სახელმწიფო საქმეებზე უსათუოდ საბჭო უნდა დაერქვას. ეს ქართულიც არის და ისტორიულიც. ამაზე უკეთესი სიტყვა ჩვენი მიზნის გამოსახატავად ჩვენს ლექსიკონში არ

მოიპოება. მაგრამ ჩვენს დაწესებულებას ეროვნული საბჭო კი არ უნდა ვუწოდოთ, მე ამის წინააღმდეგი ყოველთვის ვიყავი, არამედ საქართველოს რესპუბლიკის საბჭო. ამაზე უკეთეს სახელწოდებას ვერ გამოიხატავთ, თუ მაინცა და მაინც არ გინდათ უკუაგდოთ ქართული სახელწოდება და შემოიღოთ ნასესხები. ჩემის აზრით ბევრად სჯობია, ხალხმაც კარგად იცის, ქართულსაც კარგად ეწყობა და ნამდვილი ქართული სიტყვაც არის საბჭო. საბჭოს ნუ გამოვცვლით დარჩეს ესე: საქართველოს რესპუბლიკის საბჭო, ეს ყველასთვის გასაგები იქნება და ეროვნული ქართული სახელწოდებაც არის.

თავმჯდომარე. მე კენჭს უყრი... (ხმა მარჯვნიდან - უკანასკნელი სიტყვა მომხსენებელს!). უკაცრავად, სიტყვა ეკუთვნის მომხსენებელს პავლე საყვარელიძეს.

პავლე საყვარელიძე (ალ.) ორიოდ სიტყვას მოვასხენებ მოწინააღმდეგებს.

პირველ ყოვლისა მე მაკვირვებს ალექსანდრე ლომთათიძე. აქ არ არის საჭირო დემაგოგიურ ნიადაგზე ვილაპარაკოთ ან კიდევ თქმა იმისა, რომ ხალხმა იცის, ან არ იცის. ეს საბუთი არ არის. (ალ. ლომთათიძე: „სად არის ბატონო პავლე აქ დემაგოგია!“) ხალხისთვის ყველაზე პოპულიარული კომიტეტია. მამ კომიტეტი დაარქვით საპარლამენტო უწყებას. სამწუხაროთ ვერ ვიტყვით, რომელი უფრო ესმის ხალხს. არ შეიძლება ვსთქვათ, რომ ხალხს დარბაზი არ ესმის და ამიტომ დავარქვათ. ხალხს შეიძლება პარლამენტი უფრო არ ესმოდეს. არ არის დამტკიცებული, რომ პარლამენტი უფრო პოპულიარულია. მხოლოდ შეიძლება aprioriულად ითქვას, რომ დარბაზი უფრო პოპულიარული იყოს ვიდრე პარლამენტი.

გარდა ამისა, რატომ მაწერთ იმას, რაც არ მითქვამს და არ შემემლო მეთქვა. მე არ ვამტკიცებ, რომ პარლამენტი არ ვარგა. პარლამენტი კი ვარგა, მაგრამ საქართველოს პარლამენტისთვის ისეთივე სხვა მეორე სახელია საჭირო, როგორც მთელ დედამიწის ზურგზე არის.

ჩვენ პარლამენტს კი არ ვარქმევთ, საქართველოს პარლამენტს ვარქმევთ. მართლაც მართო პარლამენტი გაუგებარი არის და თუ არ

მიუმატეთ საქართველოს პარლამენტი, რასაკვირველია მაშინ არაფერი იქნებაო. მაგრამ მე მგონია, მაინცა და მაინც უფრო უკეთესი სიტყვებია, ვიდრე პარლამენტი. დარბაზის რომ დავივიწყოთ, სხვა მიიღეთ, კრებული, საბჭო - ეს სახელები არავითარ შემთხვევაში არ წაბილწვენ ჩვენს საკანონმდებლო დაწესებულებას და იმავე დროს მისცემენ საკუთარ სახელს და იმავე დროს პარლამენტი იქნება. ჩვენ პარლამენტს კი არ ვებრძვით, არამედ პარლამენტს სახელს უნახავთ.

არ ვიცი, მგონია ჩვენს თავმჯდომარეს უმახვილია, რომ პარლამენტს პარლამენტი დავარქვათ. ჩვენში ხომ იციან, რომ კაცს არქმევენ კაცობას, კაცს არქმევენ ბიჭობას. ეს შეიძლება, მაგრამ თუ იმაზე წავა საქმე, რომ ხალხს, ქართველ ხალხს, მაინცა და მაინც, კარგი სახელი უნდა, მაშინ ვერაფერი შვილია ეს სახელი, კაცია. რომ სხვა უკეთესი ვერ მონახონ, როდესაც არის სხვა დარბაისელი შესანიშნავი სახელი - კიდეც მესმის.

მე ვამტკიცებ, რომ არ არის დამტკიცებული, რომ სახელად უსაფუძვლოა ეს სახელი პარლამენტი. რატომ გინდათ, რომ რესპუბლიკის საბჭო ან დარბაზი არ დაარქვათ და დაარქვათ პარლამენტი. პარლამენტი ჰქვიათ ყოველ დაწესებულებას ამ გვარს. საბჭო, დარბაზი და პარლამენტი ყველა ერთი და იგივე მცნებაა. და მოგვეციტ ნება, რომ საქართველოში ქართულად დავარქვათ აი ამ დაწესებულებას ქართული სახელი.

რაც შეეხება თავლას, ეს ისე უსუსური საბუთია, რომ არავითარ კრიტიკას არ შეიცავს. (იმერეთში იციან თუ არა, რა არის დარბაზი?) არსად საქართველოში დარბაზს თავლა არ ჰქვიათ. ეს აშკარაა. პირიქით ყველამ იცის - „მომიცია ციხე დარბაზიო“. ეს იციან უბრალო გამოცანებს რომ ახსნიან, მაშინაც იტყვიან ხოლმე. დარბაზი არის გამომხატველი დიდ ძვირფას შენობისა, თქვენ კი გამოსულხართ და მეუბნებით: ეს არ არის მართალი. სავალდებულო არ არის, რომ საბჭო დავარქვათ, შეიძლება საბჭო დავარქვათ, შეიძლება დავარქვათ პარლამენტი. მაგრამ კარგი იქნება ეს თუ არა ამაშია საქმე და მგონია რომ ეს კარგი არ იქნება.

მე არ ვაცხადებ, რომ ჩვენი სახელმწიფო დარბაზი, რესპუბლიკის დარბაზი არის ქართული სიტყვა. მე ვთქვი: ეს უცხო სიტყვიდან წარმოსდგება, მაგრამ დღეს ქართული სიტყვა არის.

დროშა, რომელიც თქვენ დაამტკიცეთ, ხომ სხვა სიტყვიდან წარმოსდგა? ამნაირად, ვამბობ დარბაზი არის გამომხატველი იმავე მცნებისა, რომელსაც პარლამენტი. მაგრამ კითხვა იმაშია, რომ დედამიწის ზურგზე სუყველგან პარლამენტი ჰქვიან, მაგრამ საკუთარი სახელი მაინც რჩება. როდესაც რეიხსტაგს იტყვით ბატონებო, მაშინ ყველა მიხვდება რომ გერმანიაში არის. რიხსტაგს რომ იტყვით, ყველამ იცის, რომ ეს ავსტრო-უნგრეთში არის და არ მოუნდება ინგლისში ძებნა. ყოველ დაწესებულებას თავის საკუთარი სახელი უნდას ჰქონდეს. ეს ურყეველია. ამის საწინააღმდეგოთ არა ითქმის რა. შეიძლება მიიღოთ პალატა, საბჭო, მაგრამ მეკი იმის წინააღმდეგი ვარ, რომ დავარქვათ პარლამენტი. ამის დარქმევა ეს არის დავარჩინოთ უსახელოდ. ჩვენ გვინდა მოვნათლოთ და საკუთარი სახელი დავარქვათ.

ამბობენ პოპულიარული არ არის დარბაზიო, ეს არ არის მართალი. პოპულიარული არის, არა ნაკლებ ვიდრე პარლამენტი. თავისთავად ცხადია, რომ დარბაზს აუცილებლად უპირატესობა უნდა ჰქონდეს, რომ იმას უფრო სახელმწიფოებრივ აზრით ხმარობენ ჩვენი ისტორიკოსები. ამ შემთხვევაში არ უნდა ხელმძღვანელობდეთ იმითი, თუ რას იტყვის ესა თუ ის ხალხის წარმომადგენელი, რომელმაც შეიძლება არაფერი არ იცის, არც ისტორია სახელმწიფოებრივი და რომელსაც, შეიძლება არც უფლებრივი პოლიტიკური განვითარება აქვს, ჩვენ უფრო უნდა ვხელმძღვანელობდეთ პოლიტიკურ განვითარებით და უფლებრივ იურისპრუდენციით (ხმა - ამ შემთხვევაში რა ისტორია გვინდა).

მე არ მეგონა თუ მიდლატებდა ბ. ისტორიკოსი ექვთიმე თაყაიშვილი, მე ყველას ვკითხე, ჯავახიშვილმა გუშინწინ მითხრა, რომ უკეთესი სახელი დარბაზი არისო. მე ვკითხე ბ. ე. თაყაიშვილს - იმანაც მითხრა საუკეთესოა დარბაზი, სახელმწიფოს დარბაზი.

სიტყვა დარბაზზე, ყოველ შემთხვევაში, შეიძლება დავა იყოს, მაგრამ სახელი უნდა უწოდოთ მას და არა ის სახელი, რომელიც თავისთავად არაფერს არ დაარქმევს, - ეს ცხადია. პარლამენტი რომ დავარქვათ ეს ისეთი სახელია, რომ თითქმის არაფერს არ დავარქმევთ.

ამასთან პარლამენტი რომ წინასწარ დავარქვათ, მე არ მინდა და იცით რატომ? ჩვენ თუ პარლამენტს დავარქმევთ ეს პარლამენტარიზმის ფიქსაცია იქნება, მაგრამ მე შესაძლებლათ მიმაჩნია, რომ მომავალი წესწყობილება სულ სხვანაირი გვექნეს. (ლომთათიძე - გავიგონეთ ბატონო). მაგრამ ყოველ შემთხვევაში, შეიძლება აუცილებელი არ იყოს პარლამენტარიზმი.

ძალიან ცუდია, როდესაც დამოუკიდებელი ფრაქციის წარმომადგენელი მე მიცავს. ეს ნიშნავს რომ აუცილებლათ წინადადება უარყოფილი იქნება. (სიცილი). მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ერთის მომხრე ვარ, როგორც კერძო წევრი ამ პარლამენტისა, - იმ შემთხვევაში, თუ არ მიიღებთ ჩემ წინადადებას, თუ არ მიიღებთ წინადადებას ბ. ი. ჩერქეზიშვილისას, რომ გადაიღოს დამფუძნებელ კრებამდინ ამ საბოლოო სახელის გამოწახვა, ყოველ შემთხვევაში მიღებული იქმნეს რაიმე სხვა სახელი თუ არა დარბაზი, რაიმე სხვა სახელი იმ 4 – 5 სახელიდან, რომელი წამოყენებული იყო კომისიაში როგორც გამომხატველი ჩვენი პარლამენტის სახელწოდებისა. საერთოთ, კომისიის სახელით წინადადებას ვიძლევი საქართველოს ეროვნულ საბჭოს ეწოდებოდეს საქართველოს რესპუბლიკის დარბაზი.

თავმჯდომარე. ნება მომეცით კენჭი უყარო პირველ მუხლს, რომელსაც კომისია ემყარება. მე ამ წინადადებას უნდა უყარო კენჭი, თუმცა უნდა მოგახსენოთ, ამნაირი წესი სავსებით არ გამომდინარეობს ჩვენი რეგლამენტიდან. მე სხვა საშუალება არა მაქვს, მე უყრი კენჭს, რომ გამოირკვეს, - ისე როგორც შემოიტანეს ავტორებმა (ზმა: ჯერ მომხსენებლის წინადადება), მომხსენებლის აზრი თქვენ იცით. არის კომისიის წინადადება.

პირველი წინადადება იყო, რომ დაერქვას **საქართველოს პარლამენტი**. ეს იყო პირველად შემოტანილი სოც.-დემოკრატების მიერ.

მეორე წინადადება - დაერქვას **საქართველოს სახალხო საბჭო**, ეს იყო შემოტანილი სოც.-რევოლუციონერების მიერ.

შემდეგ სოც.-ფედ. ფრაქციამ შემოიტანა წინადადება - **საქართველოს რესპუბლიკის საბჭო**.

რაც შეეხება იმ წინადადებას, რომ გადაიღოს, მე წერილობითი წინადადება არა მაქვს. ამასთან ჩვენ რეგლამენტში ნათქვამი არ არის, რომ გადაიღოს დამფუძნებელ კრებამდის. რეგლამენტში ნათქვამია გადაეცეს რომელიმე კომისიას.

ამიტომ თუმცა ეს შესწორება არ არის, მაგრამ ნება მომეცით მე კენჭი უყარო ჯერ ამ წინადადებას (ხმა: შესწორება არ არის). მე მოგახსენეთ სხვა გზა არ მაქვს (ხმა: ჯერ კომისიის წინადადებას უყაროს კენჭი). თუ გნებავთ ჯერ კომისიის წინადადებას უყრი კენჭს. თქვენ იცით თუ რანაირი არის ეს წინადადება: დაერქვას რესპუბლიკის დარბაზი. ვინ არის მომხრე? ვინ არის წინააღმდეგი? თავი ვინ შეიკავა? (ქვესტორს, გთხოვთ დასთვალთ). (ხმა: როგორ მოხდა? უარყოფილია?) შემდეგი წინადადება შემოტანილია სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის მიერ დაერქვას ამ საბჭოს საქართველოს პარლამენტი. ვინ არის მომხრე? ვინ არის წინააღმდეგი?

შემდეგი წინადადება სოც. რევოლუციონერებისა. დაერქვას საქართველოს სახალხო საბჭო. ვინ არის მომხრე?

შემდეგი წინადადება სოც. ფედ. ფრაქციისა დაერქვას საქართველოს რესპუბლიკის საბჭო.

კომისიის წინადადების მომხრე გახლავთ 19 - წინააღმდეგი 39.

სოც. დემოკრატიულ ფრაქ. წინადადებას 40 მომხრე. წინააღმდეგი 30.

სოც. ფედერ. ფრაქციის წინადადებას მომხრე 26 - წინააღმდეგი 40.

სოც. რევ. ფრაქციის წინადადების მომხრე 5.

უნდა გითხრათ, რომ წინააღმდეგისთვის არ მიყრია კენჭი.

ამ რიგად მიღებული გახლავთ სოც. დემოკრატების წინადადება.

მაშასადამე კანონი მიღებული გახლავთ და გადაეცემა რედაქციის კომისიას.